

KS. DR WOJCIECH KALINOWSKI

Elk

JAN PAWEŁ II W DIECEZJI ELCKIEJ, PIĘĆ LAT TEMU I DZISIAJ

Tak sformułowany temat stwarza szerokie spektrum wieloaspektowych rozważań. Sympozjum poświęcone V rocznicy wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Elku podejmuje się dokonania syntezy inicjującego i ustawicznie inspirującego przesłania Jego osoby i wyrażonych myśli przede wszystkim do mieszkańców Mazur, Suwalszczyzny, dalej całej Polski, braci Litwinów i gości z całego świata.

Konstrukcja tematyczna sympozjum i mego wystąpienia stawia w jego centrum osobę Jana Pawła II, Jego przesłanie i to, co już dzisiaj można określić owocowaniem jego obecności i tchnieniem woli Bożej w jego słowie do nas sprzed pięciu lat.

Dziś, z perspektywy 5 lat można spojrzeć na pobyt Papieża w Elckim Kościele nieco inaczej niż wtedy, gdy z tęsknotą krzataliśmy się wokół przygotowań do godnego przyjęcia i na bieżąco przeżywaliliśmy obecność tego Niezwykłego Człowieka. Wówczas dominowało to bezpośrednie doświadczenie chwili i entuzjazm radości, wzruszenia.

Teraz, dziś, nieco inaczej z perspektywy czasu tamtych pamiętnych wydarzeń patrzy się, postrzega, rozumuje, analizuje bardziej rozumowo i logicznie. Porównałbym tamten czas do zasadzenia przez Papieża drzewka dobra i dobrych inicjatyw, inspiracji do kreatywnych pomysłów i dobrych czynów. Jego rozwój ciągle trwa, ale także przynosi już pierwsze owoce. Po tych owocach poznajemy wartość i jakość drzewa.

Ta wizyta niewątpliwa jedyna i historyczna była „dotknięciem Pana Boga” i czasem łaski, powiem Ducha Świętego przemieniającego naszą mazursko-suwalską ziemię. Będziemy, zatem ukazywać owo owocowanie, ale nie możemy przeceniać tego wymiaru świadomości, że najważniejsze jest serce człowieka tak kształtowane i karmione, aby rodziło nieodparte pragnienie dobra.

Dlatego trzeba obchodzić jubileusze, aby tamto przesłanie żyło i rozwijało się w nas i stawało się dziedzictwem naszych następców.

Zanim Jan Paweł II stanął na naszej ziemi w czerwcu 1999 roku to ślady Jego fizycznej i duchowej obecności wycisnęły już swoje znamię, tak w struk-

turach organizacyjnych Kościoła jak i niezatarty rys w ludzkich sercach poczawszy od pierwszego dnia jego pontyfikatu i kolejne pielgrzymki do Ojczyzny.

W znacznej części wystąpienia chciałbym przypomnieć radość pierwszych nadziei na przyjazd Papieża do Elku a później entuzjazm wielopłaszczyznowych przygotowań jednoczących wszystkich niezależnie od opcji wyznaniowych, narodowościowych czy politycznych.

Trzeba nam wrócić do niezapomnianego dla naszego pokolenia przełomu tysiącleci największego wydarzenia dla tej ziemi, pielgrzymki apostołskiej, wypowiedzianych słów i wielkiego zgromadzenia wiernych na elckich błoniach 8 czerwca 1999 roku.

Trzeci wymiar tak sformułowanego tematu ma ukazać recepcję i ciągle inspirującą rolę papieskiego bycia na tej ziemi z punktu widzenia pastoralisty:

Jak papieska pielgrzymka oddziałuje w ludzkich sercach i przekłada się na konkretne inicjatywy i dzieła tak duszpasterskie jak i samorządowe? Kolejne referaty, które tylko zapowiadają poruszą ich pełny egzystencjalny i duchowy wymiar.

One podejmą owe zasadnicze myśli papieskiego przesłania, jakim jest odpowiedź na krzyk biednych przez dzieło Caritas i współpracujących z nim instytucji samorządowych, zagadnienia troski o rodzinę, zagadnienia społeczne czy tak ważne sprawy ekologii i ich powiązań z rozwojem turystyki jako szansy rozwiązywania trudnych problemów gospodarczych i społecznych.

Ustanowienie diecezji elckiej

Jego Świątobliwość Jan Paweł II bullą „Totus Tuus Poloniae Populus”

z dnia 25 marca 1992 r., dokonał reorganizacji diecezji i prowincji kościelnych w Polsce; utworzył nowe diecezje i metropolie, potwierdził już istniejące, określił granice wszystkich diecezji i ich przynależność metropolitarą.

Wskutek tego podziału w ramach Warmińskiej Prowincji Kościelnej, Metropolii warmińskiej erygowana została Diecezja Elcka. Stolicą nowej diecezji stał się Elk.

Dnia 23 kwietnia 1992 r. o godz. 16⁰⁰ odbył się pierwszy ingres biskupa elckiego, Wojciecha Ziembę do kościoła pw. Św. Wojciecha, który odtąd stanie się katedrą, pierwszym kościołem w diecezji. Ks. Bp dr Wojciech Ziemba, Biskup Elcki już w swoim pierwszym pasterskim liście pisał:

„Utworzenie nowej diecezji jest odpowiedzią na ból ludzi osamotnionych i opuszczonych, i rozterkę ludzi zagubionych”¹ Słowa te mają charakter profetyczny i niejako wyjawiają intencję samego Ojca Świętego, ustanawiającego naszą diecezję.

Powołana Diecezja Elcka objęła powierzchnię ok. 11 tys. km² i z wielkimi wyjątkami odpowiadała dawnym granicom województwa suwalskiego. W jej skład weszło 130 parafii, 16 dekanatów. Na terenie diecezji znalazło się 500 tys. mieszkańców, z czego 490 tys. Deklarowała przynależność do Kościoła Katolickiego.² Duszpasterską posługę w nowej diecezji podjęli: Ks. bp Wojciech Ziemba, jako Biskup Ordynariusz, Ks. Bp Edward Samuel jako biskup pomocniczy oraz 250 kapłanów. Biskupi, kapłani wraz z wiernymi od podstaw organizacyjnych, strukturalnych i materialnych rozpoczęli tworzyć zręby żywego Kościoła elckiego.

Zabiegi o pielgrzymkę Ojca Świętego w Elku

Pierwsza diecezjalna pielgrzymka do Wiecznego Miasta, której celem było złożenie na ręce Papieża podziękowania za utworzenie diecezji i zaproszenie Ojca Świętego do jej odwiedzenia, miała miejsce w dniach od 24. 09. do 03. 10. 1993 r.³

Pielgrzymkę zorganizował Ks. Prałat Kaczyński a oficjalnej delegacji samorządowej przewodniczył pierwszy prezydent, pierwszego wolnego samorządu miasta Elku w III Rzeczypospolitej Pan Adam Puza.⁴

Na audyencji prywatnej zaproszenie do odwiedzenia Elku złożył Ojcu Świętemu Ks. Bp Wojciech Ziemba wraz z wojewodą suwalskim i prezydentem Elku. Sekretariat Stanu Stolicy Apostolskiej potwierdził przyjęcie zaproszenia.⁵ Wówczas, jak wspominają jej uczestnicy pielgrzymka Papieża mogła wydawać się tylko marzeniem.

Kolejną papieską pielgrzymką do Polski z 1997 roku wierni Diecezji Elckiej mogli oglądać tylko na ekranach telewizyjnych lub udając się w pielgrzymkach do innych miast.

Następna pielgrzymka diecezjalna z zaproszeniem udała się do Rzymu i wtedy w ogrodach watykańskich w dniu 06 lipca 1997 roku Ojciec Święty oglądając dar delegacji suwalskiej w postaci obrazu z wigerskim klasztorem powiedział: „*Jest to ładne jezioro i jest tam wysoka fala, muszę tam być*” To

---

Pierwszy list pasterski Biskupa Elckiego, w: *Kronika Urzędowa Diecezji Elckiej*. Schematyzm Diecezji Elckiej, Elk 1992, s. 28

Sikora J. *Jan Paweł II w Diecezji Elckiej*, Elk 1999, s. 14

Por. K. Łatak, *Kronika Diecezji Elckiej*, „Martyria” nr 12/1993, s. 15.

Por. W. Lewczuk, *Delegacja Diecezji Elckiej u Ojca Świętego*, „Martyria” 11/1993, s. 1.

Por. W. Ziemba, *Jan Paweł II w Diecezji Elckiej*, „Martyria” 3/1999, s. 4.

było już coś więcej niż znak nadziei. Z tej perspektywy i naszej już wiedzy uczymy się, że trzeba mieć marzenia i umieć cierpliwie i wytrwale podążać ich śladem.

Nadzieja, którą obdarował wówczas Ojciec Święty Pasterza Diecezji i delegację stała się neodpartym motywem podjęcia kolejnych zabiegów i przygotowań do wizyty Papieża w Diecezji Elckiej.

Za każdym razem delegacje Diecezji Elckiej na czele z pasterzami przedstawicielami samorządów byli przyjmowani w Watykanie z dużą przychylnością. Musieli być jednak jeszcze cierpliwi.

Następnym znakiem nadziei na pielgrzymkę do Diecezji Elckiej była prośba Kard. Józefa Glempa skierowana do Jana Pawła II podczas wizyty biskupów polskich „ad limina” w 1998 roku. Była to prośba o umocnienie duchowe w nowych podziałach administracyjnych z wyszczególnieniem Elku.⁶

Dnia 04 stycznia 1998 roku Ks. Bp Wojciech Ziemia na postawie oficjalnych pism Episkopatu Polski zapowiadających Papieską Pielgrzymkę do Polski w 1999 roku mógł z radością skierować następujące słowa komunikatu do wiernych:

„W Diecezji Elckiej Ojciec Święty będzie przebywał od 08 do 10 czerwca 1999 roku” Zaprezentował wówczas ramowy program, poinformował o przygotowaniach i wezwał do modlitwy w tych intencjach.⁷

Komitet Organizacyjny Wizyty Ojca Świętego w Elku

W dniu 19 czerwca 1998 r. Ks. Bp Wojciech Ziemia celem odpowiedniego przygotowania wiernych do spotkania z Ojcem Świętym powołał Diecezjalny Komitet Organizacyjny Pielgrzymki Papieskiej. Na czele Komitetu i powołanych komisji stanął Ks. bp Edward Samsel.⁸

Również miasto Elk powołało Komitet Organizacyjny ds. przygotowań do wizyty Ojca świętego w Elku wraz z powołanymi komisjami.⁹ Zgodnie z ustaleniami pomiędzy Kuria Diecezjalną i władzami miasta oba komitety ściśle współpracowały ze sobą.

⁶ Por. *Przemówienie Prymasa Polski Józefa kardynała Glempa do Ojca Świętego podczas wizyty „ad limina”*, „Martyria” 3/1998, s. 4.

⁷ J. Sikora, *Jan Paweł II w Diecezji Elckiej*. Elk 1999, s. 22.

⁸ Tamże, s. 24.

⁹ Sekretarz Miasta Elku, *Kalendarium przygotowań do wizyty Ojca Świętego w Elku*, „Elk i my” 4/1999, s. 3.

Przygotowania duchowe

Komisja ds. Duszpasterstwa, pracująca w ramach Diecezjalnego Komitetu Organizacyjnego opracowała program duszpasterski przygotowania do wizyty Ojca Świętego. W ogólnym zarysie obejmował:

- formację duchowieństwa diecezjalnego
- formację wiernych świeckich w grupach odnowy Kościoła i stowarzyszeniach
- formację wiernych w duszpasterstwie ogólnym
- uroczystości ogólnodiecezjalne
- listy pasterskie bpa ełckiego i ogólnopolskiego komitetu ds. wizyty Ojca Świętego
- komunikaty Diecezjalnego Komitetu Organizacji wizyty Ojca Świętego
- środki społecznego przekazu: „Martyria”¹⁰, radio diecezjalne

Przygotowania duchowe przebiegały w szerokim wymiarze. Msze Św., specjalne nabożeństwa w intencji Ojca Świętego, rekolekcje wielkopostne, misje święte, a wreszcie dary duchowe. Wiele osób skorzystało z tych propozycji, widząc w nich ogromną pomoc w formowaniu własnego nastawienia na to wydarzenie.

Przygotowania diecezjalne do wizyty Ojca Świętego zbiegły się z pracami I Synodu Diecezji Ełckiej. Oba te wielkie wydarzenia torowały drogę diecezji na przeżycie czasu łaski, a więc Jubileuszu roku 2000. Zarówno uchwały synodalne jak i spotkania wiernych z Ojcem Świętym, zaowocowały ożywieniem religijności i pogłębieniem więzi z Kościołem. Synod był swoistą refleksją nad prawdami wiary i nauką Soboru Watykańskiego II, pomagając w porządkowaniu życia religijnego.¹¹ Podczas wizyty Ojca Świętego w Elku uroczystie zamknięto I Synod Diecezji Ełckiej a statuty synodalne zostały przekazane w Ojcu Świętemu przez Ks. prof. Edmunda Przekopa jako dar i dorobek młodej diecezji.

Parafie całej diecezji przygotowały program Księgi Darów Duchowych. Każda wspólnota wiernych otrzymała przygotowane deklaracje, na których indywidualnie bądź rodzinami wpisywali swoje zobowiązania modlitwy i duchowych ofiar. Były nimi najczęściej zobowiązania do rodzinnej modlitwy wspólnej, ofiarę obchodzenia I piątków i sobót miesiąca, dar ofiarowanego

¹⁰ Program duszpasterski przygotowania do wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Elku – 8.06.1999 r... „Martyria”. Rok IX Marzec 1999 Nr 3 (95). s. 2 - 11
W drodze do Wielkiego Jubileuszu poprzez przeżycie Synodu Ełckiego i spotkanie z Ojcem Świętym, „Martyria”, red. ks. Marian Salomon, Rok IX Kwiecień 1999 Nr 4 (96), s. 6

cierpienia i zobowiązania pojednania. Zebrane zobowiązania złożono w Księgę Darów Duchowych i w darach ofiarnych przyniesiono Ojcu Świętemu podczas Mszy Św. 08 czerwca 1999 r. w Elku.

Watykańsko-rządowe rekonesanse

Organizacja papieskiej pielgrzymki była ogromnym przedsięwzięciem logistycznym. Zapewnienie bezpieczeństwa Ojcu Świętemu, towarzyszącym osobom, przedstawicielom placówek dyplomatycznych i pielgrzymom było dużym wyzwaniem dla służb watykańskich i rządowych strony polskiej.

Pierwszy rządowy rekonesans w Elku miał miejsce 30 września 1998 r. Jego celem było wskazanie i oględziny miejsca uroczystości, lądowiska, trasy przejazdu Papieża. W rozmowach uczestniczył Ks. Bp Wojciech Ziemia oraz delegacja miasta Elku na czele z Panem Prezydentem Zdzisławem Fadrowskim. Na miejsce głównej uroczystości wskazano ówczesny Plac Sapera nad rzeką Elk.

Rekonesans watykańsko-kościelno-rządowy pod przewodnictwem O. Roberto Tucci i dr Alberto Gasbarii miał miejsce w dniach 02. 12 – 03. 12. 1998 r. Delegacji Episkopatu przewodniczył Ks. Bp Tadeusz Pieronek a rządowej minister Wiesław Walendziak.¹²

Kolejne rozpoznanie trasy pielgrzymki w wymiarze przygotowania obsługi medialnej miało miejsce w dniu 21 lutego 1999 r. Przedstawicielom TVP, Polskiego radia, agencji informacyjnych, Biura Ochrony Rządu i Komendy Głównej Policji przewodniczył Ks. Bp Jan Chrapek.¹³

Ceremoniarz uroczystości papieskich Ks. Bp Piero Marini w dniu 10 kwietnia 1999 r. przeprowadził próbę elckiej asysty papieskiej oraz zwiedził Wigry.

Ostatni wieńczący przygotowania sprawdzian sił i środków miał miejsce 12 maja 1999 r. pod kierunkiem Ks. Bp Jana Chrapka w towarzystwie odpowiedzialnych za poszczególne służby kościelne i rządowe.¹⁴

Miasto Elk

Miasto Elk malowniczo położone w tych niezapomnianych dniach pomysłowością jego mieszkańców robiło wrażenie miasta kwiatów, religijnych znaków, papieskich i narodowych symboli. Każdy dom i okno osiedlowych bloków witało Ojca Świętego i dostojnych gości. Odnowione elewacje domów,

¹² Por. K. Łatak. *Z diecezji. „Martyria”* 11/1999, s. 3.

Por. *Spotkanie w sprawie wizyty Papieża, „Elk i my”* 5/1999, s. 3.

Por. tamże.

ułożone chodniki i nowe nawierzchnie głównych dróg uczyniły z naszego miasta centrum świata.

Herb miasta Elku

Nieco emocji w Elku wywołała sprawa uzupełnienia herbu miasta, związana z wizytą Jana Pawła II. Ostatecznie wzbogaćony o insygnia biskupie, o czym świadczy czerwony kolor podniosło rangę miasta a także symbolizuje nową ufamy, że bogatszą epokę jego rozwoju i rozkwitu. Papieska pielgrzymka do Elku, dla Diecezji Elckiej to początek nowej ery w historii odtąd nie tylko biskupiego, ale odtąd także papieskiego miasta.

Papieskie ślady

Warto wspomnieć, że Papież jako kapłan spędzał na terenie naszej diecezji wakacje z młodymi. Podczas jednych z nich został powiadomiony o nominacji biskupiej. Na terenie naszej diecezji pracował nad książką „Miłość i odpowiedzialność”¹⁵ To właśnie jezioro Wigry, Święta Lipka były tymi miejscami, które w czasach krakowskich udzielały Ojcu Świętemu schronienia i wypoczynku, o czy wspominał Ojciec Święty podczas Mszy Św. w Elku: „*Ja tej ziemi ogromnie wiele zawdzięczam. Przybyłem tutaj także, aby spłacić wielkie długi wdzięczności. Ta ziemia była dla mnie zawsze gościnną, kiedy tu przebywałem*”¹⁶ Jak można wywnioskować, to właśnie papież pragnął wrócić na naszą ziemię i niejako „spłacić dług wdzięczności”

Kończąc liturgię Jan Paweł II pozdrowił też mieszkańców ziemi suwalsko-mazurskiej, co wywołało ich szczególny aplauz. Papież zapewnił, że tym ziemiom zawdzięcza ogromnie wiele. „*Ta ziemia była dla mnie zawsze bardzo gościnną*” Tak było też i tym razem.

Miejsce spotkania i ołtarz

Na miejsce spotkania wybrano wielki plac w centrum miasta nad zakolami rzeki Elk nieopodal katedry pw. Św. Wojciecha. Usytuowanie ołtarza papieskiego u stóp katedry podkreślało świętowojościechowy wymiar pielgrzymki. Ołtarz w kształcie łodzi stanął nad samym brzegiem rzeki i sprawiał wrażenie płynącego okrętu. Wymowa teologiczna tak pomyślanego rozwiązania ukazywała płynącą wodę życia łaski Bożej i łódź Piotrową zwieńczoną krzyżem Chrystusa jak masztem. Ołtarz architektonicznie zaprojektował Pan Witold

¹⁵ *Jan Paweł II dwa razy „dłużej” na ziemi Diecezji Elckiej*, „Martyria” ks. Roman Forycki, Rok IX Czerwiec 1999, Nr 6 (98) s.2

¹⁶ *Homilia Ojca Świętego wygłoszona podczas Mszy Św. w Elku 8 czerwca 1999 r.*, w: *Jan Paweł II w Diecezji Elckiej*, pod red. ks. J Sikory, s. 38

Kowalczyk a nad zbudowaniem czuwał Ks. Prałat Stanisław Wysocki. Jak podkreślali dziennikarze akredytowani przy biurze prasowym pielgrzymki, był to najbardziej medialny ołtarz usytuowany w naturalny sposób nad wodą, po której pływały tak charakterystyczne dla Mazur łabędzie.

Przebieg pielgrzymki Ojca Świętego w Diecezji Elckiej

Jeszcze w przeddzień papieskiej pielgrzymki wielu zadawało sobie pytanie: Czy damy radę z całym przedsięwzięciem, czy poradzimy sobie z wielką rzeszą pielgrzymów, czy sprostamy chwili, która bez wątpienia zostanie zapisana o nas potomnym w wielkiej historii miasta, regionu, kraju i świata?

Wielu ludzi, wielu bardzo gorących katolików oddanych sercem Bogu i Ojczyźnie przybyło na spotkanie z Ojcem Świętym z wielką ufnością i nadzieją słuchać proroka naszych czasów. Wielu przybyło już wieczorem a inni wcześniej rano stawili się na Plac Sopera już o godzinie czwartej, piątej przybывая autokarami, pociągami wielkie nieraz odległości.

Czekali modląc się w upale na ten jedyny, niepowtarzalny moment. Chcieli uczestniczyć w pełni we Mszy Świętej sprawowanej przez namiestnika Chrystusa, chcieli dostąpić pojednania, komunii eucharystycznej, przeżyć komunie wspólnoty Dzieci Bożych i czekali nas słowo nadziei, tego, który nie kłamie.

Wielu z pielgrzymów po godzinach niewygód i własnego poświęcenia dotarło do Elku po to, aby w pełni być razem Chrystusem obecnym w tym wielkim zgromadzeniu wspólnoty Kościoła na czele Ojcem Świętym.

Punktem kulminacyjnym pielgrzymki Ojca Świętego w Elku była Msza Św. odprawiona na Placu Sopera w Elku. Należy dodać, że we Mszy Św. brała udział liczna grupa pielgrzymów z Litwy. Jak wspominają wierni, mimo upału czas oczekiwania na Ojca Świętego na placu celebry nie dłużył się. Ludzie odpoczywali po trudach wędrówek, modlili się, śpiewali, słuchali koncertu 1300 - osobowego chóru, który śpiewał rozradowanym sercem. Klimat entuzjazmu, radości, braterstwa udzielał się wszystkim. W modlitwie uczestniczyli wierni z Litwy, Łotwy, Estonii, Białorusi, Niemiec a także Polacy z Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny.

W drodze na plac celebry Jan Paweł II zatrzymał się, aby pobłogosławić budujący się kościół pod wezwaniem Ducha Świętego. Natomiast po odprawionej Mszy Św. i spożyciu obiadu, jadąc z Centrum Pastoralno-Administracyjnego, specjalnie wzniesionego na tę okoliczność, na lotnisko, pobłogosławił inny elcki kościół pod wezwaniem św. Rafała Kalinowskiego na

Barankach¹⁷ Po odprawionej Mszy Św. Ojciec Święty udał się do zespołu klasztornego pokamedulskiego na Półwyspie Węgierskim.

Pracowity odpoczynek na Wigrach

Po pracowitym dniu w Elku Papież z towarzyszącymi osobami wylądował o godz. 16. 00 na półwyspie wigerskim w pokamedulskim klasztorze, który stał się na dwa dni „Castel Gandolfo” Północy. Wigry przywitały Ojca Świętego bardzo gościnnie.

Kolejne etapy „odpoczynku”: Augustów, Sanktuarium Maryjne – Studzieniczna

Rodzina

Czwarty dzień pielgrzymki Jana Pawła II w Polsce a drugi dzień w Diecezji Elckiej 09 czerwca 1999 r. wedle oficjalnego programu miał upłynąć sternikowi kościoła pod znakiem wypoczynku. Papież, przecież już nie młody udowodnił, że preferuje aktywny wypoczynek.¹⁸ Po śniadaniu i celebracji liturgii Mszy św. udał się w kierunku Augustowa. W trakcie drogi zmieniły jednak kierunek i samochód z Papieżem zatrzymał się domem rolników Państwa Milewskich w miejscowości Leszczewo pod Suwałkami.

Dostojnego gościa na progu domu powitał najprościej wzruszony gospodarz wraz z żoną i pięciorgiem dzieci. Gościnna rozmowa przebiegła w skromnym wiejskim pokoju. Na stole stał krucyfiks a obok flakon polnych kwiatów. Na ścianach święte obrazy.

Papież jak brat rozmawiał z gospodarzem pytając o rodzinę i warunki życia, o troski i nadzieje. Ich nadzieją i troską są dzieci, których chcą wychować na dobrych ludzi.

Ten przejaw papieskiego zatroskania o rodzinę w wielorakich aspektach podejmie w swoim wystąpieniu Pani mgr Zuzanna Hołubowicz.

Augustów - Studzieniczna

Przed południem 09 czerwca 1999 r. Papież przybył do Augustowa. Na terenie portu tzw. „Białej Floty” i na pokładzie statku turystycznego „Serwy” samotnie w zaciszu pokładowej kajuty dopłynął do Studzienicznej, diecezjalnego sanktuarium maryjnego. Witany przez spontanicznie gromadzących się ludzi pierwsze kroki skierował do kaplicy cudownego obrazu Matki Bożej Stu-

¹⁷ *Po spotkaniu z Ojcem Świętym w Elku*, „Martyria”, Rok IX Lipiec – Sierpień 1999 Nr 7 – 8 (98 – 99), s.12

¹⁸ Por. *Kronika podróży Elk 08 czerwca*, „L'osservatore Romano” 8/1999. s. 39.

dzieniczańskiej. Po modlitwie nawiązał dialog z obecnymi ludźmi, pobłogosławił im i powiedział: „*Nie jestem tu po raz pierwszy, ale jako papież chyba ostatni*”

Po tym dniu Papież przez swego rzecznika prasowego poinformował dziennikarzy, że „*środa była dla niego dniem bardzo szczęśliwym. Spotkał, bowiem wiele osób, które pamiętał z czasów zanim z kajaka przesiadł się na łódź Piotrową*”¹⁹

Przesłanie w Elku

Motywy przewodnim papieskiej pielgrzymki było błogosławieństwo: „*Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy Królestwo Niebieskie*” Mt 5. 3.

Właśnie w Elku podjął Ojciec Święty problematykę związaną z ludzką biedą i ubóstwem. Podkreślił potrzebą więzi z drugim człowiekiem. Człowiek, zdaniem Ojca Świętego, „*wychodzi ze swojego egoistycznego bycia dla siebie i zwraca się ku innym, czuje potrzebą bycia dla innych, bycia dla współbraci*” Podejmując te słowa, wskazał Papież na słowo „*dziś*” To dziś oznacza przynaglenie. W dalszej części kontynuował Ojciec Święty „*Są to sprawy tak doniosłe i tak pilne, że nie cierpią zwłoki i nie wolno ich odkładać na jutro. Argumentując to przynaglenie, wskazał Ojciec Święty na takie obszary jak krzyk biednych, dzieci, starców, matek, ofiar wojen, bezrobotnych. Mimo że słowa Ojca Świętego miały charakter uniwersalny, to nie zabrakło odniesienia lokalnego. „Biedni są także wśród nas”, po czym wymienił ich także Ojciec Święty, mówiąc, że są to: ludzie bezdomni, żebracy, ludzie głodni, wzgardzeni, zapomniani przez najbliższych i przez społeczeństwo, poniżeni i upokorzeni, ofiary różnych nalogów.*

Kwestie społeczne tak stanowczo wyakcentowane w papieskim wołaniu do sumień, serc i umysłów rozważy znawca tych zagadnień Ks. Prałat dr Marian Szcześniey.

Ojciec Święty apelował w Elku do wszystkich i imperatywnie przypominał, że to „*Chrystusowe dziś winno zabrzmieć z całą mocą w każdym sercu i uwrażliwić je na dzieła miłosierdzia. Krzyk i wołanie biednych domaga się od nas konkretnej i wielkodusznej odpowiedzi*”²⁰

Na tym polu ogromną rolę do spełnienia ma Caritas Kościoła. Tę instytucję docenił Ojciec Święty, mówiąc, że podejmuje ona szereg akcji, udzielając pomocy osobom indywidualnym i całym grupom społecznym.

¹⁹ Por. *Szczęśliwy dzień papieża*, „Współczesna” 111/1999, s. 3.

²⁰ *Homilia Ojca Świętego wygłoszona podczas Mszy Św. w Elku, Jan Paweł II w Diecezji Elckiej*, ks. j. Sikora, s. 31 - 33

Historyczny wymiar wizyty Ojca Świętego w Elku

Okres 12 lat w życiu historii Diecezji Ełckiej w zestawieniu z historią Kościoła, z historią Polski czy nawet historią miasta Elku to rozdział bardzo symboliczny mierzony liczbą lat.

Tym bardziej wyzywające wydaje się ukazanie dokonań społeczeństwa tego miasta i diecezji w tak krótkim czasie w atmosferze jedności działania wobec osoby Jana Pawła II tak w trakcie przygotowań do Jego wizyty w Elku jak również podejmowania twórczych dzieł będących odpowiedzią na jego przesłanie w tym pięcioletnim okresie.

Dla tworzącej się i integrującej się nowej Diecezji Ełckiej wizyta Namiestnika Chrystusowego stała się już nie tylko nobilitującym wydarzeniem w jej krótkiej historii, ale wieńczącym i doceniającym aktem wysiłków Biskupów ełckich, duchowieństwa i ludu Bożego w jedną rodzinę zespoloną wokół Papieża i solidarnie potwierdzającą ową jedność.

Wymiar międzynarodowy i dobrosąsiedzki

Osoba Papieża, który przybywa w imię Boże zbliża ludzi i jednoczy narody jednoczy. Nigdy w swej historii miasto Elk nie zgromadziło ponad 300 tysięcy ludzi z całego regionu północno-wschodniej Polski. Kilka tysięcy ludzi z krajów sąsiednich, krajów nadbałtyckich, Białorusi, Ukrainy, Rosji, Niemiec, Kazachstanu a nawet Brazylii.

Diecezja ełcka, jako jedyna w Polsce, graniczy aż z trzema państwami: Rosją (Okręg Kaliningradzki), Białorusią i Litwą. To sąsiedztwo znalazło swój wyraz w papieskich uroczystościach w Elku.

Ełckie spotkanie pielgrzymki narodów z Papieżem odbyło się dokładnie w drugą rocznicę krakowskiej kanonizacji św. Jadwigi. Ona „patronowała w Elku modlitwemu spotkaniu narodów, które dzisiaj tworzą własne państwa, a przez wieki tworzyły Rzeczypospolitą Trojga Narodów”

Najliczniejsza kilkutysięczną grupę stanowili Litwini na czele z Panem prezydentem Valdasem Adamkusem oraz większość Episkopatu litewskiego.

Wyróżniały się grupy w litewskich strojach ludowych. Wzrok pielgrzymów przyciągały ogromne rzeźby ludowych litewskich kapliczek przydrożnych.

Wśród odmawiających modlitwę wiernych była też młoda Litwinka, która modliła się we własnym języku za rządzących państwami. Litewska para w strojach ludowych przyniosła dary ołtarza w postaci chleba, wina i wody.

Ełcka liturgia była radosnym spotkaniem z Litwinami. W przemówieniu powitalnym biskup ełcki Wojciech Ziemia przypomniał wielokulturową trady-

cję ziem dzisiejszej diecezji ełckiej. „Wierni z Litwy tak bardzo pragnęli gościć Waszą Świątobliwość jeszcze raz u siebie” — stwierdził. — Przybyliśmy tutaj, aby świadczyć o jedności — dodał po litewsku. Sam Ojciec Święty znaczący tekst homilii skierował do Litwinów w ich narodowym języku.

Na wątek wewnątrzkościelny ełckiego spotkania Papieża z Litwinami zwrócił uwagę przewodniczący Episkopatu Litwy abp Audras Juozas Bačkis.

Jego zdaniem wspólna Msza św. w Ełku nadała nowy impuls stosunkom między obydwooma Kościołami i narodami. Zwracając uwagę na bardzo dobre kontakty między episkopatami, choć zalecenie zadawnionych ran wymaga jeszcze czasu. „W Wilnie wciąż żyje pokolenie Polaków, dla których miasto to było miastem polskim i nic dziwnego, że trudno jest im zaakceptować fakt, że jest ono dziś stolicą Litwy” — powiedział KAI metropolita wileński. „Cierpienie tych ludzi jest czymś naturalnym i tylko czas może je uleczyć. Faktem jest jednak, że nikogo na Litwie się nie maltretuje, ani Polaków, ani Rosjan, ani żadnej innej narodowości. Kościół zawsze będzie bronić praw człowieka”

Wśród około 6 tysięcy wiernych z Litwy byli też alumni ze wszystkich tamtejszych seminariów duchownych, a także z Sankt Petersburga z Rosji. Msza św. zakończyła się papieskim pozdrowieniem po białorusku, litewsku i rosyjsku. Entuzjastyczne okrzyki: „Spasiba, spasiba!” — skandowane przez grupę ok. 50 kleryków z Rosji — towarzyszyły Papieżowi, gdy opuszczał miejsce celebry.

Od tego czasu wielokrotnie biskupi litewscy wraz członkami swoich urzędów kurialnych, rad duszpasterskich gościli w Diecezji Ełckiej. Tworzy się współpraca między seminariami duchownymi w zakresie wymiany studentów oraz nauki języka litewskiego i języka polskiego.

Wszyscy są zgodni; żaden apel nie byłby w stanie wyzwolić tyle entuzjazmu i twórczego działania jak osoba Jana Pawła II. Władze państwowe i samorządowe wszelkich szczebli naszego regionu w swoich uchwałach włączyły się w przygotowania pielgrzymki.

Panie i Panowie, Prezydenci, Starostowie, Burmistrzowie, Wójtowie, Wasi poprzednicy na urzędach zmobilizowali swoje rady, aby wspomóc Diecezjalny Komitet Organizacyjny Pielgrzymki Papieskiej a na swoim terenie umożliwić pielgrzymom środki transportu i stworzyć klimat święta i radości przez oflagowanie ulic, placów, domostw.

Wielu z was, dzisiaj tu obecnych kontynuuje tę piękną tradycję i wraz z kapłanami, nauczycielami, innymi w swoich lokalnych wspólnotach stworzony wówczas klimat jedności mobilizuje do wspólnotowego działania dla inicjatyw kulturalnych, społecznych czy gospodarczych. Trzeba nam tworzyć i umacniać więzi jedności i solidarności.

Wzór Polaka patrioty, wychowawcy, nauczyciela, chrześcijanina

Wiele społeczności szkół, nauczycieli, rodziców, dzieci i młodzieży uznało Jana Pawła II za najlepszy wzór wychowawcy, nauczyciela, przykład Polaka i chrześcijanina. 4 szkoły podstawowe, dwa gimnazja, jedna szkoła średnia i jedna szkoła wyższa w Diecezji Ełckiej obrało osobę Jana Pawła II za patrona szkoły i włączyło się w wielką już rodzinę szkół imieniem Jana Pawła II.

W kilku miejscach naszego regionu społeczności ufundowały i wystawiły pomniki, obeliski, płyty upamiętniające historyczną wizytę Papieża na naszej ziemi. Wśród nich najokazalszy pomnik Jana Pawła II w Ełku poświęcony 8 czerwca 2000 r. w pierwszą rocznicę pielgrzymki na placu który od 2003 roku nosi także Jego imię nadane w 25 rocznicę służby Kościołowi Powszechnemu na Stolicy Piętarowej w Rzymie.

Młodzież

Młodzież była i jest obecna w życiu Papieża. Wielu zdumiewa się zastanawia nad fenomenem oddziaływania Ojca Świętego na młodych.

Po liturgii w Ełku papież zwrócił się do młodzieży i powiedział do nich po włosku jedno słowo „Corragio” – odwagi, powtórzył odwagi. Ta odwaga ma swoje uzasadnienie w zaufaniu i oparciu na tym, który jest Ojcem i jest wszechmogący. Hasło tego jubileuszu jest dla młodych i dla wszystkich wyzywającym motywem porwy serca i umysłu do wielkich dzieł.

Jako rektor naszej ełckiej wspólnoty seminarium Duchownego mogę zaświadczyć, że to wezwanie Ojca świętego skierowane wówczas do młodych, aby zdobyli się na odwagę przekraczania samych siebie i zdobywania się na odwagę pójścia z głosem powołania owocuje w naszych rodzinach fascynacją kapłaństwem. Nowe roczniki alumnów naszego seminarium nazywamy te powołaniami papieskimi. Dla wielu z nich tym ideałem i wzorem kapłana Chrystusowego jest Jan Paweł II.

„Czy Kościół wyglądałby dziś inaczej, gdyby przed 25 laty nie wybrano na papieża kardynała Wojtyły?”

Jest jeszcze za wcześnie, aby mówić mowę pogrzebową o Papieżu. Mądra historia Kościoła mówi: „poczekaj” Jednego jestem pewien — on będzie wielkim papieżem w pocście papieży Kościoła. Można tu podać wiele przykładów. To dotyczy jego dyskretnego, ale bardzo konkretnego współdziałania, jeśli chodzi o rozpad systemu komunistycznego, który pogardzał człowiekiem. To dotyczy również jego zmagania o cywilizację życia. I również tego, że jest on całym sobą za opcją na rzecz biednych na świecie. Nie można powiedzieć,

że Pan Bóg nie mógł wszystkich tych spraw dokonać inaczej. Z drugiej strony mamy czarno na białym, że to akurat ten człowiek to spowodował.”²¹

Słowa Ojca Świętego jednak poszły na wiatr, tak dobrze słyszycie, poszły z wiatrem, aby zaniósł je do wszystkich i każdego nie tylko do tych, którzy byli na elckich błoniach w dniu 08 czerwca 1999 roku. Tekst papieskiej homilii zostanie wielokrotnie jeszcze powtórzony, spisany w wielu publikacjach dla potomnych i niejednokrotnie będzie rozważany tak jak dziś. To powiew Bożego Ducha, Ducha Świętego tego samego, który z papieskim wezwaniem od 1979 roku ustawicznie przemienia oblicze tej ziemi i formuje kształt naszych sumień, serc i umysłów.

Zapowiadałem już tematykę kolejnych przełożeń dzisiejszego sympozjum, które ukażą owocowanie papieskiej pielgrzymki sprzed pięciu lat. Pragnę zakończyć moje wystąpienie myślą Ojca Świętego, która jest także jego do nas tu dzisiaj zgromadzonych, pasterzy duchownych, także Państwa, pasterzy świeckich ustawicznym przesłaniem i wezwaniem:

*„Modlitwa pasterza podtrzymuje owczarnię, natomiast modlitwa ludu podtrzymuje tego, który ma za zadanie tej owczarni przewodzić”*²² Zechciejmy z tej rady i tego wszechmocnego środka wszyscy skorzystać w naszej służbie Bogu i człowiekowi.

Dziękuję Państwu!

²¹ J. T. Skotarczak, *Wywiad z Paulem M. Zulehnerem*, Wiedeń 14. 10. 1997 r.

²² *Homilia Ojca Świętego z okazji 20 lecia pontyfikatu*, „Gość Niedzielny” 44/1998.s. 8.